

EURÓPSKA ÚNIA A OPĚŤ SPOLU¹

MILAN KOČAN

Právnická Fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Slovensko

Abstrakt

Autor sa vo svojom príspevku venuje integračnému procesu Slovenskej a Českej republiky pred vstupom do Európskej únie. Porovnáva jednotlivé štádia prístupových rokovaní a taktiež sa zameriava na vplyv práva Európskej únie na právne poriadky obidvoch krajín. Autor sa vo svojom príspevku taktiež sústreďuje na otázky úzko spájané s Európskym parlamentom, ako zastupiteľskému orgánu občanov, obidvoch krajín v Európskej únii.

Kľúčové slová:

Európska únia, Slovenská republika, Česká republika, Právo Európskej únie, Európsky parlament

Abstract

The author in his article discusses the integration process of the Slovak and the Czech Republic before joining the European Union. Compares each stage of the accession negotiations, and also focuses on the impact of EU law on the legal systems of both countries. The author in his paper also focuses on issues closely linked to the European Parliament, as the representative body of citizens of both countries, as well as a symbol of indirect democracy in the European Union.

Key words

The European Union, Slovak Republic, Czech Republic, The law of European Union, European Parliament

1. ÚVOD

Slovenská republika spolu s Českou republikou vstúpili v roku 2004 do Európskej únie. Tento fakt možno označiť, za ďalší míľnik spoločných česko-slovenských dejín, ktorý privádza obe krajiny na mapu „žltomodrej Európy“ a otvára novú kapitolu vzájomnej spolupráce, tento krát už dvoch suverénnych štátov. Európska únia znamená pre obidve krajiny nový priestor pre realizáciu rozvojových

¹ Príspevok predstavuje výstup z riešenia čiastkovej úlohy grantového projektu VEGA 1/0692/12 [13] - Ústavné princípy a ich vplyv na tvorbu a realizáciu práva.

cieľov, ako aj príležitosť na zlepšenie celospoločenskej situácie v svetovom meradle.

2. ROKY PO ROZPADE

Prelom 80-tych a 90-tych rokov minulého storočia, znamená pre Európu turbulentné obdobie plné zmien, rozpadov, vytváraní nových štátnych útvarov, hľadanie stratených rokov, strácanie hľadaných krokov, vpred..

Ovzdušie v Československu sa v tomto období vyznačovalo stúpajúcim napätím v spoločnosti, keďže na jednej strane ho ovplyvňovala značne nesúrodá a názorovo nejednotná opozícia, na druhej strane štátna moc stále ešte formálne spočívajúca v rukách konzervatívneho stranického vedenia, ktoré sa skôr spoliehalo na represívne zložky moci, namiesto hľadania dialógu s opozíciou vysielajúcou signály k hľadaniu východísk o situácii v krajine. Československá republika pociťovala vyhrotené udalosti, ako bývalý člen tzv. „Východného bloku“ v plnom meradle. Zmeny na politickej scéne prinášali so sebou nie len nové tváre, v podstate tých istých politikov, ale taktiež ciele, predstavujúce iné medzinárodné orientovanie krajiny, ako tomu bolo v doterajšom období. Zmena smeru znela: „Západ“. Presnejšie išlo predovšetkým o priblíženie sa k Európskej únii a Európskym spoločenstvám (ďalej len „ES“).

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že Československo nadviazalo prvé užšie kontakty s ES, práve po prevrate v roku 1989. Nie je tomu celkom tak, pretože už v roku 1978 uzavrela Československá socialistická republika (ďalej len „ČSSR“) s Európskym spoločenstvom uhlia a ocele na pôde GATT (Všeobecná dohoda o clách a obchode) tzv. autolimitačné sektorové dojednania pre obchod s hutníckymi výrobkami. O štyri roky neskôr nasledovala obdobná bilaterálna textilná dohoda medzi ČSSR a Európskym hospodárskym spoločenstvom, ktorá vyústila k nadviazaniu diplomatických vzťahov medzi ES a Československou republikou v roku 1988.

Po spoločensko-ekonomických zmenách v krajinách bývalého východného bloku na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov musela Európska únia definovať svoj vzťah k týmto krajinám a reagovať tak na ich žiadosti o členstvo.²

Samotné žiadosti, ale predchádzali spomínané skutočnosti, ktoré vytvárali priestor, na ďalšiu vzájomnú užšiu spoluprácu a ktoré takéto idey o členstve podporovali. Dohoda o pridružení medzi Československou Federatívnou republikou (ďalej len „ČSFR“) a ES bola obdobne jednou z nich. Táto Dohoda o pridružení alebo aj Asociačná dohoda, však nevstúpila do platnosti, pretože došlo

² Mazák, J.: Základy práva EÚ, Iura Edition, Bratislava. 2009, 26 s.

k rozdeleniu ČSFR ešte predtým, než bola dohoda ratifikovaná všetkými zmluvnými stranami. Obe republiky tak Česká republika, ako aj Slovenská republika, museli uzavrieť samostatné asociačné dohody. Slovenská republika podpísala samostatnú Dohodu o pridružení 4. októbra 1993³ a v rovnaký dátum aj Česká republika.

Asociačné dohody. Pre možných kandidátov na vstup zriadila EÚ (ešte ako EHS/ES) inštitúciu asociovaného členstva. Asociácie medzi EÚ a postkomunistickými krajinami dostali v dokumentácii ES/EÚ názov Európske dohody. Na mimoriadnom zasadnutí Rady v Dubline v apríli 1990 ES prejavilo uzavrieť dohodu s každým bývalým komunistickým štátom. Pôvodná hierarchia asociačných dohôd (ES – Turecko – Európske združenie voľného obchodu – Cyprus – Malta – postkomunistické krajiny) sa tak rozpadla v dôsledku priority krajín strednej a východnej Európy. ES sa rozhodlo najprv pre „najmäkšie“ postkomunistické režimy: bývalé Česko – Slovensko, Maďarsko a Poľsko.⁴

Tieto asociačné dohody znamenali významný krok v približovaní krajín k EÚ. Dohody boli uzavreté na neobmedzenú dobu a stanovovali dve päťročné obdobia na odstraňovanie prekážok v oblasti obchodných bariér, politické, hospodárske aspekty medzi asociovanou krajinou a EÚ. Základnými predpokladmi jej uzavretia bol záväzok rešpektovať demokratické princípy a práva, ako aj princípy trhovej ekonomiky. Kľúčovú časť tvorili ustanovenia týkajúce sa štyroch slobôd. Hovoríme o voľnom pohybe tovarov, služieb, kapitálu a pracovných síl. Hoci sa Európske dohody pôvodne nechápali ako dokument tvoriaci medzistupeň na ceste k rozšíreniu Únie, po Kodanskej Európskej rade sa stali dôležitou zložkou v príprave východoeurópskych krajín na vstup do EÚ, pretože práve v Kodani v júni 1993 najvyšší predstavitelia oficiálne uznali, že užšie pridruženie východoeurópskych krajín je oficiálnym cieľom a programom EÚ. Do centra sa preto dostali podmienky, za akých sa kandidátska krajina môže stať členom EÚ. Ako rozhodujúce kritéria summit stanovil:

- fungujúca trhová ekonomika a schopnosť odolávať konkurenčným tlakom a trhovým silám vo vnútri Spoločenstva;
- stabilita demokratických inštitúcií, vládu zákona, dodržiavanie ľudských práv a práv menšín;
- schopnosti prijať záväzky členstva vrátane cieľov hospodárskej, menovej a politickej únie.

³ Karas, V.: Európske právo, Iura Edition, Bratislava, 2004, 38 s.

⁴ Samson, I.: Vývoj Európskej únie ako systému politickej a ekonomickej integrácie, in: Európska integrácia: Centrum Európskych štúdií Univerzity Komenského, Pezinok. 2000, 16 s.

Tieto kritéria sú spomínané zámerne, pretože práve s druhým okruhom podmienok mala Slovenská republika asi najväčšie problémy, keď požiadala o členstvo do EÚ 27. júna 1995 za Slovensko jeho vtedajší premiér Vladimír Mečiar na summite EÚ v Cannes. Prihlášku dopĺňalo okrem iného Memorandum vlády SR, podľa ktorého chcelo Slovensko do EÚ vstúpiť okolo roku 2000.

Európska rada požiadala Európsku komisiu o vypracovanie posudku k žiadosti Slovenska o členstvo s cieľom zhodnotiť pokrok Slovenska v plnení Kodanských kritérií. Európska komisia mala voči Slovensku vážne výhrady spojené s nestabilitou inštitúcií a nedostatkami vo fungovaní demokracie. Európska rada na základe tohto hodnotenia neodporučila v Luxemburgu v decembri 1997 začať prístupové rokovania so SR. Na summite sa vtedy rozhodlo, že intenzívne rokovania o členstve bude viesť Únia s Českou republikou, Poľskom, Maďarskom, Cyprom, Slovinskom a Estónskom. Slovensko tak vypadlo z prvej vlny rozširovania. Vzťahy medzi EÚ a krajinami, ktoré zostali pred bránami prvého kola boli upravované individuálnymi Partnerstvami pre vstup. Tie sa zameriavali špeciálne na tie oblasti Kodanských kritérií, v ktorých vylúčené krajiny zaostávali.⁵

So spomínanými Kodanskými kritériami, ale nemala problémy Česká republika, ktorá síce neskôr, ako Slovenská republika, ale o to precíznejšie pristúpila k ich splneniu. V roku 1996, 23. januára Česká republika oficiálne požiadala o členstvo v EÚ. Vtedajší premiér Václav Klaus predal žiadosť o vstup Českej republiky do EÚ, v Ríme.

V júli 1997 predložila Európska komisia program stratégie rozšírenia nazvaný Agenda 2000 a spolu s ním taktiež posudky na 10 kandidátov zo strednej a východnej Európy. V Agende 2000 Komisia navrhla spôsob prijímania nových členov, kde zahrnula Českú republiku do skupiny 5 krajín, ktoré by v strednodobom horizonte mohli byť schopné plniť všetky podmienky členstva a s ktorými odporučila zahájiť prístupové rokovania.⁶

Posudok Komisie k žiadosti Českej republiky bol celkovo pozitívni a jeho dôsledky sa prejavili na Luxemburskom summite v roku 1997. Európska rada rozhodla o oficiálnom pozvaní 11 kandidátskych štátov k vstupu do EÚ. Summit zároveň rozhodol o budúcom zvolaní bilaterálnej medzivládnej konferencie, ktorá mala zahájiť prístupové rokovania s Cyprom, Maďarskom, Poľskom, Českou republikou, Estónskom a Slovinskom, inak nazývanou, luxemburskou skupinou.⁷

⁵ http://www.europskaunia.sk/slovensko_a_eu_vztahy

⁶ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm

⁷ Zaujímavosťou, ale ostáva hlasovanie parlamentu EÚ z apríla 2003, kedy parlament hlasoval o tom, aby sa kandidátske krajiny stali členmi EÚ, Česká

3. VSTUP DO EURÓPSKEJ ÚNIE A RECEPČNÁ NORMA

Po summite v Helsinkách a Zmluve z Nice, vstúpilo Slovensko spoločne s Českou republikou, po vykonaní referend v oboch krajinách (Slovenská republika – 52 % účasť; 92, 46 % zúčastnených hlasovalo za vstup do EÚ, Česká republika – 55, 2 % účasť; 77, 3 % hlasovalo za vstup do EÚ⁸) 1. mája 2004 do Európskej únie.

Slovenská, Česká republika, obdobne, ako aj ostatné vstupujúce štáty do Spoločenstva museli pred rokom 2004, absolvovať neľahkú genézu procesov, reforiem, noviel a rokovaní. Všetky tieto aktivity mali mať za následok úspešné zavŕšenie prístupového maratónu k EÚ a ES. Mnohé z týchto zmien v sebe niesli dotknutie sa základných dokumentov štátov, ústav.

Výnimkou neboli ani republiky zo strednej Európy, ktoré v svojich ústavách vymedzovali základné princípy charakterizujúce základné črty štátu. Viaceré tieto novely mali v sebe ukryté konkrétne nosné princípy EÚ, na ktoré musela Slovenská a Česká republika pristúpiť pokiaľ chceli reálne pomýšľať o aktívnom pôsobení na pôde Európskej únie.

Smerujeme teraz predovšetkým k aproximácii právnych predpisov. Ústava SR ani Ústava ČR v pôvodnom znení neobsahovala tzv. všeobecnú recepčnú normu, prostredníctvom ktorej by platné medzinárodné zmluvy a pravidlá medzinárodného práva boli integrálnou súčasťou vnútroštátneho práva.⁹ V súvislosti s integráciou do EÚ si ústavy oboch krajín vyžiadali novú právnu úpravu, a to tak z hľadiska prístupu krajín k Únii, ako aj z hľadiska neskoršej aproximácie právneho poriadku EÚ.¹⁰

Na začiatok je, ale potrebné povedať, že žiaden všeobecný model právnej úpravy prenosu právomoci na Európsku úniu, ktorý by bol

republika dosiahla najmenej hlasov zo vrtkých. Proti vstupu ČR sa postavili predovšetkým poslanci CDU a CSL, a to kvôli existencii Benešových dekrétov. Tento ich postoj bol na českej strane interpretovaný veľmi negatívne, pozri bližšie; Šaradín, P.: NE Evropské Unii – Argumenty a názory, in: Olomoucké právnické dny 2008, Iuridicum Olomoucense, o. p. s., Olomouc, 2008, 847 s.

⁸ Pozri bližšie: <http://www.euroinfo.gov.sk/vysledky-referenda-v-sr-o-vstupe-do-eu/> a <http://www.estav.cz/zpravy/euro010.asp>

⁹ Z pôvodnej ústavnej úpravy sa dala v tom čase odvodiť doktrína vnútornej suverenity právneho poriadku, resp. dualistická koncepcia vzájomného vzťahu vnútroštátneho a medzinárodného práva.

¹⁰ Mokrá, L.: Aproximácia právnych predpisov ES / EÚ v Ústave SR a Ústave ČR, in: Olomoucké právnické dny, Iuridicum Olomoucense, o. p. s., Olomouc, 2008, 192 s.

spoločný viacerým členským štátom Európskej únie, neexistuje.¹¹ Vzhľadom k príprave Českej republiky na členstvo v EÚ na konci deväťdesiatych rokov predošlého storočia, bolo potrebné zabezpečiť aproximáciu právneho poriadku, vzhľadom na plnenie tzv. Kodanských kritérií. Túto úlohu na seba prebralo samostatné oddelenie kompatibility s právom ES, zriadené pri Úrade pre legislatívu a verejnú správu. Činnosť tohto špecializovaného oddelenia vyústila do prijatia ústavného zákona č. 395/2001 Zb., ktorým sa menil základný zákon č. 1/1993 Zb., Ústava Českej republiky v znení neskorších predpisov, konkrétne je tým myslený článok 10 Ústavy ČR.

Článok hovorí o tom, že vyhlásené medzinárodné zmluvy, k ratifikácii ktorých dal Parlament súhlas, a ktorými je viazaná Česká republika, sú súčasťou právneho poriadku; v prípade, že medzinárodná zmluva stanoví niečo iné, ako zákon, použije sa medzinárodná zmluva.¹²

Keďže ide o pomerne vágne znenie textu článku, predovšetkým vo vzťahu k štátnym orgánom ČR zaoberajúcimi sa aproximáciou právnych predpisov v tom čase ešte komunitárneho práva, musí sa na neho nazerať v súlade s ustanovením článku 10b, ods. 1 a 2 Ústavy ČR.

Podľa prvého odseku tohto článku, má vláda pravidelne a vopred informovať Parlament o otázkach súvisiacich so záväzkami vyplývajúcimi z členstva Českej republiky v medzinárodnej organizácii alebo inštitúcii uvedenej v článku 10a. Druhý odsek ešte dopĺňa, že Komory Parlamentu sa vyjadrujú k pripravovaným rozhodnutiam takejto medzinárodnej organizácii alebo inštitúcii spôsobom, ktorý stanovuje ich rokovací poriadok.

Z hľadiska Slovenskej republiky sú kľúčovými ustanovenia zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy SR v znení neskorších predpisov, konkrétne článok 7, ods. 1 a 2 a článok 120.¹³

Vzhľadom k členstvu SR v EÚ od 1. mája 2004 nadobudlo účinnosť ustanovenie Ústavy SR – čl. 7, ods. 2. Ustanovenie tohto článku zakotvuje, že právne záväzné akty EÚ a ES majú prednosť pred zákonmi SR. Týmto sa v ústavnej rovine akceptuje základné pravidlo komunitárneho práva, a to že jeho ustanovenia vrátane judikatúry

¹¹ podrobnejšie, Hamulák, O.: Právo evropské unie v judikatúre Ústavního soudu České republiky. Reflexe členství a otázek evropského práva v ústavní judikatúre. Praha: Leges, 2010, 196 – 223 s.

¹² Pozri bližšie: Ústava Českej republiky 1/1993 Zb.

¹³ Pozri bližšie: Ústava SR, zákon č. 460/1992 Zb.

Súdneho dvora ES majú priamy účinok a nevyžadujú si implementáciu, a sú vždy nadradené nad vnútroštátnymi zákonmi.¹⁴

V súčasnosti je už uvedené ustanovenie v tejto časti obsolentné, keďže od decembra 2009, kedy vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva, rozoznávame primárne a sekundárne právo Európskej únie. Taktiež čl. 1 Zmluvy o EÚ zakotvuje významnú zmenu, keď deklaruje, že Únia nahrádza Európske spoločenstvo a je jeho právnym nástupcom. Preto by bolo na zváženie vyňatie pojmu Európske spoločenstvo z čl. 7 ods. 2 Ústavy SR. Prednosť sekundárneho práva EÚ zakotvuje čl. 288 Zmluvy o fungovaní EÚ a aj to nie pri všetkých aktoch. Podľa znenia zmluvy sa na účely výkonu právomocí Únie inštitúcie prijímajú nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania a stanoviská, pričom nariadenia a rozhodnutia sú všeobecne platné a záväzné, smernice sú záväzné pre každý členský štát a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, a odporúčania a stanoviská nie sú záväzné.

Tretia veta spomínaného ústavného článku vymedzuje spôsob implementácie práva ES a EÚ do nášho právneho poriadku. Týmto právnymi aktmi sú smernice, ktoré sa do právneho poriadku Slovenskej republiky začleňujú prostredníctvom vyhlášok ministerstiev. Správne prebratie smernice bola jednou z nových úloh, ktoré vyvstali z dôvodu členstva Slovenska v Európskej únii, jednak na strane NR SR (prebratie zákonom) a aj vlády (prebratie aproximačným nariadením). Na základe uvedeného je možné konštatovať, že po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie sa autonómia slovenského zákonodarcu významným spôsobom eliminovala, čo možno považovať za obmedzenie jedného z najzákladnejších demokratických princípov nepriamej demokracie, pokiaľ ho skúmame z pohľadu občana predovšetkým v spojitosti s demokratickým deficitom v EÚ.

Európsky parlament, ako orgán zastupujúci občanov Slovenskej a Českej republiky, po Lisabonskej zmluve

V súčasnosti môžeme o Európskej únii tvrdiť, že ide o jedinečné hospodárske a politické partnerstvo 27 európskych krajín. Fungovanie EÚ sa opiera o princípy právneho štátu. To znamená, že všetky jej činnosti musia mať svoj právny základ v zmluvách EÚ, na ktorých sa dobrovoľne a demokraticky dohodli všetky členské štáty. Tieto záväzné zmluvy ustanovujú ciele EÚ v mnohých oblastiach jej činnosti.¹⁵

¹⁴ Mokrá, L.: Aproximácia právnych predpisov ES / EÚ v Ústave SR a Ústave ČR, in: Olomoucké právnické dny, Iuridicum Olomoucense, o. p. s., Olomouc, 2008, 193 s.

¹⁵ http://europa.eu/about-eu/basic-information/index_sk.htm

Jednou zo základných hodnôt podporovaných Európskou úniou je aj demokracia a demokratické zásady, ktoré našli svoje zakotvenie ostatný raz v Lisabonskej zmluve či v Charte základných práv EÚ. Medzi neodmysliteľné prvky akejkolvek demokracie v priestore Európy patrí parlament alebo zastupiteľský zbor, zastupujúci občanov ktorejkoľvek z týchto krajín. Zastupiteľským zborom obyvateľov únie je Európsky parlament.¹⁶ Slovenskej a Českej republiky nevynímajúc.

Tento zastupiteľský zbor občanov členských štátov Spoločenstva bol nazývaný ako Zhromaždenie, ktoré bolo reprezentatívnou inštitúciou medzinárodnej organizácie s nadnárodnými črtami. Na základe prijatia rezolúcie č. 1045 z 30. marca 1962 Zhromaždenie bolo premenované na Európsky parlament. Všetky inštitúcie Spoločenstva akceptovali toto nové pomenovanie, ale po formálnej a právnej stránke pomenovanie nadobudlo oficiálnu platnosť až prijatím Jednotného Európskeho aktu.¹⁷

Štruktúrou a právomocami Európsky parlament nie je parlamentom v klasickom zmysle slova.¹⁸ Dá sa povedať, že Európska únia je aj prostredníctvom tohto svojho orgánu systémom sui generis, pretože princípy zastupiteľskej demokracie sa prejavujú na dvoch úrovniach.

Na prvej úrovni sa vytvára Európsky parlament volený európskymi občanmi na základe proporčionálneho systému v rámci jednotlivých štátov.¹⁹

Na druhej úrovni sa zastupiteľská demokracia prejavuje v národných parlamentoch, ktoré delegovali niektoré svoje právomoci na orgány Únie. Ich výkon však kontrolujú prostredníctvom kontroly svojich vlád. Iba v tomto modifikovanom zmysle sa dá povedať, že Únia je „založená“ na reprezentatívnej (zastupiteľskej) demokracii.²⁰

Vzhľadom k posilneniu funkcií národných parlamentov podľa lisabonskej novely možno tvrdiť, že možnosti uplatnenia zastupiteľských princípov v Únii sa v porovnaní s dosiaľ platnými

¹⁶ V súlade s platným znením zmluvných dokumentov je Európsky parlament zložený zo zástupcov ľudu členských štátov, ktorí sú volení na obdobie piatich rokov priamym všeobecným hlasovaním.

¹⁷ Nováčková, D. a kol.: Európske právo. Bratislava: Eurounion, 1997, s. 70

¹⁸ Strážnická, V.: Európska integrácia a právo Európskej únie. Bratislava: EUKÓDEX, 2009, s. 134

¹⁹ Syllová, Pítrová, Paldusová a kol. Lisabonská smlouva. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 64

²⁰ Tamtiež, s. 64

Zmluvami zlepšili.²¹ Vytvoreniu väčšieho priestoru pre Európsky parlament a k podpore jeho činnosti vo viacerých oblastiach.

Lisabonská zmluva výrazne posilňuje význam spolurozhodovacieho legislatívneho procesu (okrem neho stále existuje aj kooperačný a konzultačný proces), ktorý premenúva na riadny legislatívny postup. V súčasnosti sa už väčšina právnych aktov prijíma týmto postupom, ktorý predpokladá súhlasné stanovisko Rady a Európskeho parlamentu. Týmto krokom sa postavenie Európskeho parlamentu ako jediného priamo voleného orgánu EÚ významne upevnilo, čo prispelo k zníženiu deficitu demokracie pri prijímaní legislatívnych aktov EÚ. Na jej základe už Európsky parlament spolurozhoduje skoro o všetkej európskej legislatíve, pričom získal aj nové právomoci v ďalších oblastiach rozširujúcich jeho kompetencie. Napriek tomu sa nenašiel dostatok politickej vôle, aby Lisabonská zmluva zaviedla aspoň pre niektoré oblasti nový legislatívny proces, v rámci ktorého by Európsky parlament mohol prijímať legislatívne akty aj bez súhlasu Rady EÚ. Tak musí ako jediný priamo volený orgán Európskej únie a zástupca jej občanov dôjsť k spoločnému stanovisku s Radou EÚ ako predstaviteľkou vlád členských štátov, inak nový akt nemôže byť prijatý. Preto možno len súhlasiť s názorom, že rozhodovací proces v Európskej únii dosiaľ prebieha predovšetkým na vládnej úrovni, keďže väčšina rozhodnutí sa prijíma na návrh a prostredníctvom výkonných orgánov Únie – Rady EÚ a Komisie.²²

Hoci sa postavenie Európskeho parlamentu posilnilo, stále ho nemožno považovať za klasický zákonodarný orgán, porovnateľný so zastupiteľskými zbormi, ktoré poznáme zo Slovenskej alebo Českej republiky. V tejto súvislosti niektorí autori zastávajú stanovisko, že základným legislatívnym orgánom je Rada EÚ, keďže európske právo dosiaľ nepozná legislatívny proces, v rámci ktorého by mohol byť prijatý legislatívny akt napriek zamietavému stanovisku Rady EÚ.²³

V súčasnosti sa teda väčšina európskej legislatívy prijíma spolurozhodovacím postupom, v ktorom má Parlament najväčší vplyv a rovnocenné postavenie s Radou EÚ, s ktorou spoločne prijímajú akty sekundárneho práva Európskej únie, najmä nariadenia, smernice a rozhodnutia, ktoré majú priamy vplyv na legislatívu jednotlivých členských štátov. Na začiatku legislatívneho postupu je príslušný

²¹ Pozri bližšie: Protokol č.2 k Zmluvám o používaní zásad subsidiarity a proporcionality, in: Syllová, J. -Pítrová, L. – Paldusová, H.: Lisabonská smlouva. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1010 – 1012

²² Somorová, L.: Deficit demokracie v Európskej únii (Národné parlamenty v legislatívnom procese EÚ), Aktuálne otázky práva, Košice, Univerzita P. J. Šafárika, 2006, s. 122

²³ Mazák, J. – Jánošíková, M.: Základy práva Európskej únie – Ústavný systém a súdna ochrana,

parlamentný výbor, ktorý vypracuje a schváli správu o návrhu legislatívneho textu predloženého Európskou komisiou a prípadne predloží pozmeňujúce a doplňujúce návrhy. Parlament sa následne zaoberá návrhom a prípadnými zmenami a hlasuje o konečnej podobe návrhu na plenárnej schôdzi.²⁴

Na prijatie legislatívneho aktu musí vždy dôjsť k zhode s Radou EÚ. Výrazným nedostatkom je skutočnosť, že ani po 1. decembri 2009 nemá Európsky parlament návrhovú iniciatívu, keďže podľa čl. 17 ods. 2 Zmluvy o EÚ môžu byť legislatívne akty Únie prijaté len na základe návrhu Komisie. V tomto smere má Európsky parlament iba právomoc politickej iniciatívy, a to v prípade, keď sa domnieva, že treba prijať konkrétny právny akt, môže požiadať Komisiu, aby Rade EÚ predložila vhodný návrh.²⁵

Ďalšou výraznejšou zmenou je zapojenie národných parlamentov členských štátov, a teda aj slovenského a českého zastupiteľského zboru, do legislatívneho procesu na európskej úrovni. Konkrétne ide o článok 12 Zmluvy o EÚ, podľa ktorého národné parlamenty aktívne prispievajú k dobrému fungovaniu únie. V rámci priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti sa zúčastňujú na mechanizmoch hodnotenia vykonávania politik Únie v tejto oblasti v súlade s čl. 70 Zmluvy o fungovaní EÚ a zapájajú sa do politickej kontroly Europolu a hodnotenia činnosti Eurojustu v súlade s čl. 88 a 85 uvedenej zmluvy.²⁶ Taktiež sa zúčastňujú na postupoch revízie zmlúv v súlade s čl. 48 a oznamujú sa im žiadosti o pristúpenie k Únii v súlade s čl. 49 tejto zmluvy. Ďalším posilnením úlohy národných parlamentov sa prejavuje v medziparlamentnej spolupráci medzi národnými parlamentmi a Európskym parlamentom v súlade s Protokolom o úlohe národných parlamentov v Európskej únii.

Orgány EÚ sú povinné zaslať návrh predmetného legislatívneho aktu na posúdenie parlamentom členských štátov, ktoré majú možnosť sa vyjadriť k tomu, či návrh aktu je v súlade so zásadou subsidiarity, pričom inštitúcie EÚ majú povinnosť zaoberať sa zaslaným stanoviskom národného parlamentu. V tomto smere je otáznou, či sa parlamenty členských štátov z dôvodu časovej náročnosti budú

²⁴ Európsky parlament, jeho právomoci a postupy, cit. 28.10.2011, dostupné na internete:

<<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?jsessionid=7D13A02D55B252398F08179E>

86DAA858.nodel?language=SK&id=46>

²⁵ Pozri bližšie: čl. 225 Zmluvy o fungovaní EÚ

²⁶ Mazák, J. – Jánošíková, M.: Lisabonská zmluva - Ústavný systém a súdna ochrana, Vydanie 1. Bratislava: IURA EDITION, 2011, 51 s.

zaoberať návrhmi legislatívnych aktov, ale je možné označiť tento postup, ako zaujímavý nástroj, ktorého praktickú využiteľnosť je potrebné sledovať, či z pohľadu slovenskej alebo českej strany.

4. ZÁVER

Európska únia je pre Slovenskú a Českú republiku symbolom spojenia toho, čo bolo niekedy rozdelené. Spoločné orgány, inštitúcie politickej moci na pôde Európskej únie alebo aj odstránenie hraníc znamenajú pre obidve krajiny vrátenie sa do dôb nedávno minulých. Pomáhanie si, spolupráca a solidárnosť v časoch zlých, pripomína taktiež momenty histórie, na ktoré sa aj tak zabudnúť nedá (alebo by sa aspoň nemalo). Európska únia má však znamenať aj niečo iné. Má byť zárukou dodržiavania ľudských práv, slobody, trvalého mieru a prosperity. Ostáva veriť, že sa otázky spomínaných ideálov zmenia v realitu, ktorá, ale naďalej zachová nadštandardné vzťahy medzi obomi krajinami, v realitu, ktorá na to, aby sama prišla nepotrebuje počuť hlasné pouličné „prištrngotanie“ a realitu, ktorá bude viac spájať, než rozdeľovať, akýkoľvek subjekt práva.

Literature:

Monografie:

Blahož, J. – Klíma, K. – Skála, J. a kol.: Ústavní právo Evropské únie, Dobrá Voda, Pelhřimov, 2003, 939 s. ISBN 80 – 8673 – 48 – 1.

Hamulák, O.: Právo evropské unie v judikatuře Ústavního soudu České republiky. Reflexe členství a otázek evropského práva v ústavní judikatuře. Praha: Leges, 2010, 256 s. ISBN 978 – 80 – 87212 - 43 - 1.

Karas, V.: Európske právo, Iura Edition, Bratislava, 2004, 434 s. ISBN 80 - 80780 - 01 - 3.

Mazák, J.: Základy práva EÚ, Iura Edition, Bratislava, 2009, s. 740. ISBN 978 – 80 – 8078 – 289 – 4.

Mazák, J. – Jánošíková, M.: Lisabonská zmluva - Ústavný systém a súdna ochrana, Vydanie 1. Bratislava: IURA EDITION, 2011, 306 s. ISBN 978 – 80 – 8078 – 416 - 4.

Mazák, J. – Jánošíková, M. Základy práva Európskej únie – Ústavný systém a súdna ochrana. Bratislava: Iura Edition, 2009, 740 s. ISBN 978 – 80 – 807 – 8289 - 4.

Nováčková, D. a kol.: Európske právo. Bratislava: Eurounion, 1997, 246 s. ISBN 80-85568-73-X.

Pavlíček, V. a kolektív: Ústavní právo a státověda, II. díl. Ústavní právo České republiky. 1 úplné vydání. Praha: Leges, 2011, s. 1120. ISBN 978 – 80 – 87212 – 90 – 5.

Samson, I.: Vývoj Európskej únie ako systému politickej a ekonomickej integrácie, in: Európska integrácia: Centrum Európskych štúdií Univerzity Komenského, Pezinok. 2000. s. 1 - 19. ISBN 80 – 89005 – 01 – 2

Strážnická, V.: Európska integrácia a právo Európskej únie. Bratislava: EUROKÓDEX, 2009, 312 s. ISBN 978 – 80 – 89447 – 00 - 8.

.

Sylová J. – Pítrová. L. – Paldusová. H. a kol. Lisabonská smlouva. Komentář. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1344 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 339 - 4.

Články zo zborníkov:

Mokrá, L.: Aproximácia právnych predpisov ES / EÚ v Ústave SR a Ústave ČR, in: Olomoucké právnické dny, Iuridicum Olomoucense, o. p. s., Olomouc, 2008, 191 - 195 s. ISBN 978 – 80 – 9034 - 00 - 39.

Somorová, L.: Deficit demokracie v Európskej únii (Národné parlamenty v legislatívnom procese EÚ). In Aktuálne otázky práva zborník vydaný pri príležitosti životného jubilea prof. Jozefa Suchožu. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2006, s. 119 - 123.

Šaradín, P.: NE Evropské Unii – Argumenty a názory, in: Olomoucké právnické dny 2008, Iuridicum Olomoucense, o. p. s., Olomouc, 2008, 847 - 918 s. ISBN 978 – 80 – 9034 - 00 - 39.

Multimediálne odkazy:

<http://www.estav.cz>

<http://www.euroinfo.gov.sk>

<http://ec.europa.eu>

<http://www.europarl.europa.eu>

<http://www.europskaunia.sk>

Contact – email

milankocan@gmail.com